

HOLMI

XX. évfolyam 12. szám

2008. december

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Takács Zsuzsa*: Tizenkét kísérlet • 1531
Ferencz Győző: Bajominé • 1534
Vajda Miklós: Anyakép, amerikai keretben
(III. Befejező rész) • 1536
Váthy Zsuzsa: Játékaink • 1563
Bíró Zsófia: Vasárnapi asztalok • 1566
Aczél Géza: verskeret • 1570
Kiss Judit Ágnes: Gyerekkor (II) • 1571
Miskolczy Ambrus: Az irodalom átok és/vagy áldás?
(Tallózás Bartók Béla könyvtárában
és olvasmányaiban) • 1574
Horváth Elemér: hobbes estefelé • 1589
homunculus • 1589
multi-kulti • 1590
Balla D. Károly: Kő és árnyék • 1590
Orfeusz ha alászállna • 1591
Handi Péter: Bábjáték • 1591
Uri Asaf: A tengeren szántanak • 1593
Néma kabóca • 1593
Ábrahám • 1593
Balogh László Levente: Virágcsokor és gyászjelentés helyett (Hannah
Arendt Izrael állam alapításáról) • 1594
Horváth Péter: Bogárvérrel (Forgácsok egy fakeresztről) • 1600
Bernáth István: Egy kicsiny ország nagyhatalmi álma • 1610
Takács Judit: Kertbeny Károly és a magánélet
szabadsága • 1613
Gellén-Miklós Gábor: Civil a műhelyben • 1626
Kovács Mikó Edina: Alapvető ellentétek • 1627
Interfészek • 1627
Sumonyi Zoltán: Nyugat 100 • 1628

- A Nyugat-év búcsúztatása
Ady Endre: Elcsalt, szomorú orcánk
 (*Lator László*) • 1630
- Kosztolányi Dezső:* Éjjeli iramat
 (*Várady Szabolcs*) • 1631
- Móricz Zsigmond:* Kis Tóth Nyuci
 (*Grecsó Krisztián*) • 1632
- Kosztolányi Dezső:* Váteszek? Teszek vá
 (*Lator László*) • 1633
- Ady Endre:* Villámaimat beh elsújthatnám
 (*Várady Szabolcs*) • 1633
- Babits Mihály:* Levél Móricz Zsigmondhoz
 (*Lator László*) • 1634
- Móricz Zsigmond:* Levél Babits Mihályhoz
 (*Békés Pál*) • 1634
- Weöres Sándor:* Levél Füst Milánnak
 (*Várady Szabolcs*) • 1635
- Füst Milán:* Szellemeink zaklatása a százéves Nyugat ünnepén
 (*Ferencz Győző*) • 1636
- Szabó Lőrinc:* Váratlan öröm
 (*Ferencz Győző*) • 1636
- Weöres Sándor:* Mit kaptam a Nyugattól?
 (*Lator László*) • 1637
- Szabó Lőrinc:* Mit kaptam a Nyugattól?
 (*Lator László*) • 1638
- Békés Pál:* Itt nyugszik a merész Nyugat • 1638
- Lator László:* A Nyugat sírköve • 1639

FIGYELŐ

- Keresztesi József:* Találtam egy könyvet. A semmirekellők
 (*Déry Tibor: A befejezetlen mondat*) • 1640
- Bodor Béla:* (Vissza)(olvasás) (Aczél Géza: [fél]édes
 hendikep. Összegyűjtött versek; [vissza]galopp;
 [vers]szakadás) • 1648
- Nóvé Béla:* „Elhunyt korszakról jót, vagy...” (Kovács Éva
 [szerk.]: Tükörszilánkok. Kádár-korszakok
 a személyes emlékezetben) • 1659
- Rába György:* Takáts Gyula (1911–2008) • 1665
- Csukás István:* Takáts Gyula emlékére • 1666

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
 Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
 Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
 Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
 Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
 Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
 (Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
 További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
 Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címen (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
 Előfizetési díj fél évre 2500, egy évre 5000 forint, külföldön 50, illetve 100 euró
 Tördelte: Kardos Gábor. Nyomtatta az ADU PRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

A HOLMI honlapja: www.holmi.org

ISSN 0865-2864

Takács Zsuzsa

TIZENKÉT KÍSÉRLET

Utazók vacsorája

Utazók által adott utolsó vacsora a kánikulában fulladozó város tetőteraszán, zöld napernyő alatt. Elérhetetlenül messze magamtól s töletek, drágáim, nyirkos kezem a búcsú metszett poharát magasba tartja.

Kérlek,

maradjon félbe a fenyegető mozdulat. Nem mintha jó lett volna eddig annyira. Ne essen vágás a nyakon! Így lesz mód belátnom ezt-azt. Az éjszakában égő villany precíz réműlete későbbre halasztódjon, kérlek.

Végiggondoltam

A levegő órló fogai közt forogva végiggondoltam, hogy mit hibáztam. Nem tartom bűnösnek magamat. Ám teljes szívemből bánom, ha mégis megbántottalak, és a várakozók közé készségesen beállok.

Akik aludtunk

Akik magunkat felejtve aludtunk, elernyedte héj a Figyelő Szem előtt, fölriadunk, mint sikoltásra, az első, édes, hajnali madárszóra, és bemosakszunk. Majd testünkbe visszatérve leszállunk a valóság rémítő köreibe a rozoga lifttel.

Lakat

Agyó, veszett világom!
Fölpattannak a zárok. Rejtély
és megoldása egybekattan.
Pörgetem ujjaimon a mázsás lakatot,
lepkesúlyát érzem. Szárnyat bontva
keringek a szobában. „A végsőkig
vagyok”, de elkábítottak.

A sebész

A hibátlan kezdés után,
a madarak ujjongásától kísérve
megjelenik a sima arcú férfi.
Kék szeme lassan fölkel üregében,
égen a nap. Látnia kell
a baj gyökerét. Toronyból
közelít, kezében villogás.

A Rém legyőzése

Nevén nevezni a Rémet,
kimondani ezerszer károgo
nevét, hogy már unjuk is: Rák.
Végezze a szemetesvödörben,
a hozzá méltó körülmények
szerint. Miközben pihenünk
zegzugos tenyered párnái között.

Próbáltam ellenállni

Próbáltam ellenállni, de nem ment.
Végre hatni kezd a soron kívül
bevett fél fájdalomcsillapító, ám
tovább ég a kioltott lámpa fénye
szemhéjam alatt. Kezelőasztalok
körvonala remeg és oszlik a semmibe,
majd erőt vesz rajtam a nyugalom.

Az idő

Időm forog; mint madárcsőr a tű
szemelget a kifeszített, fájó lemezen.
A hetekig tartó öt és fél nap alatt,
amíg az infúzióba kevert mérég
hatni kezd, figyeli agyamban
a szem, hogyan roskad össze
a hordalékból épülő hegy.

Elképzelések

Mint sakktáblán lép fejbőrömön
a mérég, sötét és világos gondolataim
között, s hajamat kiüti. Még úszom
egyet a halálom előtt. Áldjanak,
Uram, vízszagú tagjaim! *Aldjon víz-
húgunk, a tiszta és alázatos.* Ne kelljen
előtted mocsokban megjelennem.

Gyakorolhatja bárki

Gyakorolhatja rajtam bárki
az irgalmasság cselekedeteit.
Vállamra teheti kezét. Vagy
köhögésbe fojtva keserves könnyeit
leverheti poharát az asztaltól fölállva,
ha körmeim kisebesedett
félholdjaira néz.

Ennyi kísérlet

A rövidülő délután poszt mortem
fényei. Egy autó letekert ablakán
keresztül a forgalomba csapódó
tánczene szilánkjai. A gödör
aljáról visszakapaszkodó ennyi
kísérlet, ilyen szorgalom után
feláll. Elmúlt a nyár. Fázik.

Ferencz Győző

BAJOMINÉ

Mikor utoljára láttam, az elmeógyógyintézet
 Elfekvőosztályán feküdt a folyosó végén
 Egy négy- vagy hatágyas szobában. A gyenge fényben
 Mindenfelé hálóinges betegek bóklásztak zavarodottan,
 Veszélyérzetem támadt, sehol nem láttam ápolót.
 Bizonyára teletömik őket nyugtatókkal, de mi van,
 Ha valamelyikük mégis rátámad a többiekre.
 Azt hiszem, innen-onnan kiáltásokat is hallottam,
 Mintha szóltak volna hozzám, de akadálytalanul
 Jutottam el a kórteremig, ahol már csak őt láttam,
 Bár talán mintha a hátam mögötti ágyon is feküdt volna valaki.
 Nem hiszem, hogy megismert, a nevemet nem mondta utánam.
 Későn értem oda, azaz későn szántam rá magam
 Erre a látogatásra. A teremben is félhomály volt.
 A lepedő, amellyel betakarták, nyár volt, nem fedte a testét.
 Vékony, átlátszó, sárgás műanyag cső lógott ki
 Kilencvenhat éves nemi szervéből, szeméremdombja
 Teljesen csupasz volt, nem maradt rajta szőrzet.
 Nyugtalanul rángatta a csövet, és közben azt kiabálta,
 Hogy Bajominé, Bajominé, segíts. Nem tudtam,
 Ki az a Bajominé, a betegtársa-e, akivel egy tisztább
 Pillanatában összeismerkedett, ami, ismerve nyitott
 Természetét, hogy milyen könnyen kötött ismeretségeket,
 Nem tűnt elképzelhetetlennek; nem lepődtem volna meg
 Tehát, ha valahonnan előtámolyog Bajominé.
 De az is lehet, hogy Bajominé csupán bomlott elméjének
 Szüleménye, esetleg valaki a múltból, a Gázgyárból,
 Vagy a házból egy lakó, akitől most segítséget vár,
 Aki tudata utolsó szikrájának fényében megjelent előtte,
 Mert így, magatehetetlenül, a leéptülés végső szakaszában,
 Az eszméletlenségig elbódítva csak tőle remélhet segítséget.
 Nem istent hívta, soha nem volt nagy templomjáró;
 És egyébként is, azon a helyen, abban a folyosó végi kórteremben,
 A zilált ősz hajú öregek reszketeg körmenetében
 Istent szólítani maga lett volna az agylágyulás beismerése,
 Vagy ha nem az, akkor maga lett volna az istengyalázás.
 Nem a fiát hívta, nem rég halott hűtlen férjét, anyját, apját,
 Nem unokáit és nem testvéreit, nem, még így magatehetetlenül,
 A leéptülés végső szakaszában, az eszméletlenségig elbódítva is
 Tudta, hogy sem élő, sem holt, senki, akihez valaha köze volt,
 Senki, akinek hosszú élete során célnametéltet

Vagy lebbenstészát gyúrt, vagy sárgabaracklekvárt főzött,
 Akinek Szilveszter éjszaka szerencsemalacot dobott be
 A levélszekerény nyílásán, és akinek sem akkor, sem máskor
 Nem jutott eszébe, hogy viszonozza feltétel nélküli adakozását,
 Nem fog segíteni neki végső nagy bajában,
 Hogy kirángassa végre azt az átkozott műanyag katétert,
 Ami annyira irritálja, hogy fölkelhessen és végre
 A dolga után lásson, vagy nyugodtan pusztulhasson el
 A kórterem tompára szűrt fényében. Bajominé nem jött.
 Elindultam, hogy keressek egy ápolót, aki majd visszateszi
 A műanyag csövet, amelyet már majdnem egészen kitépett magából,
 És ahogy jöttem visszafelé vele, valami mozgolódás támadt,
 Egy zilált ősz hajú asszony be akart feküdni valakinek az ágyába,
 Az ágy tulajdonosa tiltakozott, a zilált hajú bomlott elméjének
 Esztelen elszántságával igyekezett befeküdni az ágyba,
 Aztán valahogy elrendeződött a dolog, csak épp
 Magam előtt láttam, hogy az ő ágyába is bármikor
 Megpróbálhat befeküdni, ráfeküdhét csupasz testére
 Ez az erőszakos idegen test, fogalmam sincs, minék lehet kitéve,
 Amikor nincs ott senki a másik, rendezett világból.
 Így kell végeznie, itt fog magára maradva meghalni, senki,
 Akit valaha szeretett, nem fogja majd a kezét,
 Nem fogom megtudni soha, mikor, hogyan, más bomlott elmék
 Miféle küzdelmében kellett elhullania.
 Az ápoló valamit matatott a testén, aztán betakarta,
 Én meg magára hagytam, nem kaptam fel és vittem el az ölemben,
 Nem mentettem ki, hogy teste ne lélektelenül pusztuljon el,
 Mint mindenkinek a környezetében, nekem is megvolt
 A magam ésszerű, az úgynevezett normalitás világához
 Igazodó okom, amely csak éppen felmentést nem adott,
 Csak éppen minden józan indok maga volt a szálnalmas vereség,
 Mert magatehetetlenül, a leépülés végső szakaszában,
 Az eszméletlenségig elbódítva is tisztábban látta,
 Hogy teremtője nem fog segédkezni nagy bajában,
 Hogy ha még élő testét itt hagyta is a húgyszagban mumifikálódni,
 Legalább már halott lelkét venné vissza tőle,
 De nem, teremtőjét teljesen hidegen hagyta lassú elmúlása.
 És még ennél is tisztábban látta zavaros elméjével, hogy sokkal jobb,
 Ha meg sem ismer engem azon az utolsó látogatáson,
 Mert én még annyira sem fogok segíteni rajta, mint lelketlen istene,
 És amikor már mindent elárultam, amit tőle kaptam,
 Ahogy a műanyag csövet tépte ki magából,
 Még akkor is volt mit adnia, hogy legalább amíg ott vagyok,
 Ne maradjak szégyenben önmagam előtt, hát arra kért,
 Hogy hívjam oda neki, ha mást nem hívhatott, Bajominét.